

آرزوهای طولانی آخرت را به دست فراموشی می سپارد/ پیامدهای خطرناک آرزوهای دور و دراز

ای مردم! ترسناک ترین چیزی که از آن بر شما خائفم دو چیز است: پیروی از هوا و هوس و آرزوهای طولانی...

خبرگزاری مهر - ای مردم! ترسناک ترین چیزی که از آن بر شما خائفم دو چیز است: پیروی از هوا و هوس و آرزوهای طولانی، اما تبعیت از هوا و هوس انسان را از راه حق باز می دارد و آرزوهای طولانی آخرت را به دست فراموشی می سپارد. امام علی(ع) در خطبه چهل و دوم نهج البلاغه می فرمایند: ای مردم! ترسناک ترین چیزی که از آن بر شما خائفم دو چیز است: پیروی از هوا و هوس و آرزوهای طولانی. اما تبعیت از هوا و هوس انسان را از راه حق باز می دارد و آرزوهای طولانی آخرت را به دست فراموشی می سپارد. آگاه باشید دنیا به سرعت پشت کرده و به قدر ته مانده ظرفی که آب آنرا ریخته باشند بیشتر از آن باقی نمانده است! و به هوش باشید که آخرت رو به ما می آید. دنیا و آخرت هر کدام فرزندان دارند بکوشید از فرزندان آخرت باشید نه از فرزندان دنیا، زیرا در روز رستاخیز هر فرزندی به مادر خویش ملحق می گردد. هم اکنون هنگام عمل است نه حساب و فردا وقت حساب است نه عمل!

به دلیل اهمیت این آموزه اخلاقی و توصیه امام علی(ع)، در بحث هفته قبل به موضوع هوای نفس پرداخته شده بود و در این هفته به موضوع آرزوهای دور و دراز پرداخته می شود.

آرزوهای دراز و گاه بی پایان، آثار مخرب فراوانی در زندگی معنوی و مادی انسان دارد و به طور کلی می توان گفت: طول امل(آرزو) پیامدهای خطرناک و مخرب و سوء زیر را دارد:

1- سرچشمه بسیاری از گناهان

یکی از بدترین آثار منفی طول امل و آرزوهای دراز این است که انسان را به انواع گناهان دعوت می کند، زیرا رسیدن به این آرزوها معمولا از طریق مشروع غیر ممکن است، بنابراین گرفتاران این رذیله اخلاقی خود را ناگزیر می بینند که در کسب درآمدها چشم بر هم نهند و حلال و حرام را شناسایی نکنند و از غضب حقوق دیگران، خوردن اموال یتیمان، کم فروشی، رباخواری، رشوه و مانند این امور، ابا نداشته باشند. به همین دلیل در حدیث معروف غررالحکم آمده است: $\&171\#171\>$ من طال امله ساء عمله: کسی که آرزویش دراز باشد عملش بد می شود! و نیز آمده: $\&171\#171\>$ اطول الناس املا اسوئهم عملا: آن کس که آرزوهایش طولانی تر است عملش زشت تر خواهد بود. در نقطه مقابل آن آمده است: $\&171\#171\>$ من قصر امله حسن عمله: کسی که آرزویش کوتاه باشد عملش نیک خواهد بود! هر سه حدیث بالا از مولا امیرمؤمنان علی(ع) است که حکایت از نتایج گریز نا پذیر طول امل(آرزوهای دور و دراز) می کند.

2- قساوت قلب

قرآن مجید درباره یکی از اقوام پیشین می گوید: آنها کسانی بودند که می پنداشتند عمر طولانی دارند(و گرفتار آرزوهای دراز شده اند) و از این رو قلبهای آنها قساوت یافت. دلیل این مسئله روشن است، زیرا طول امل(طولانی شدن آرزو) انسان را از خدا غافل می کند و به دنیا حریص می سازد و آخرت او را به دست فراموشی می سپارد و اینها همه اسباب سنگدلی و قساوت است و سنگدلی در واقع کنایه از نفوذناپذیری است یعنی یاد خدا و یاد آخرت به هیچ وجه در دل او نفوذ نمی کند.

به همین دلیل در حدیثی آمده است که خداوند به موسی(ع) فرمود: $\&171\#171\>$ یا موسی لاتطول فی الدنیا املک فیقسوا قلبک، و القاسی القلب منی بعید: ای موسی! آرزوی خود را در دنیا طولانی نکن که قسی القلب خواهی شد و قسی القلب از من دور است. همین معنی در حدیث دیگری از امام امیرمؤمنان(ع) آمده است که فرمود: $\&171\#171\>$ من یأمل ان یعیش ابدا یقسوا قلبه و یرغب فی الدنیا: کسی که آرزو دارد جاودانه در این دنیا بماند قسی القلب می شود و راغب در دنیا می گردد.

3- نسیان اجل

این اثر نیاز به شرح و بسط ندارد و به خوبی در زندگی آنها که گرفتار این رذیله اخلاقی هستند نمایان است که هرگز نه سخنی از مرگ بر زبان می رانند و نه در فکر آخرتند، بلکه دائما در گرداب غفلت غوطه ورنند. حدیث معروفی که هم از پیامبر اکرم(ص) و هم از امیرمؤمنان علی(ع) نقل شده که می فرماید: $\&171\#171\>$ طول الامل ینسی الاخرة: درازی آرزوها سبب فراموشی آخرت است» گواه صدق این مدعاست و نسیان آخرت به معنی آن است هیچ توجهی به کمالات معنوی ندارد و طبیعتا چنین کسی روی سعادت را نخواهد

دید. در حدیث دیگری از مولا علی(ع) می خوانیم: ««اکثر الناس املا اقلهم للموت ذکرا؛ کسی که آرزویش از همه طولانی تر است از همه کمتر به یاد مرگ است».

4- زندگی پررنج

بدیهی است هر قدر آرزوها طولانی تر باشد تهیه مقدمات بیشتری را می طلبد، همچنین صرفه جویی بیشتری برای حفظ اموال و ثروت ها جهت رسیدن به آن آرزوهای دور و دراز لازم است و نتیجه این دو، یک زندگی توأم با درد و رنج و سخت گیری بر خود و خانواده خود، توأم با تلاش شبانه روزی بی رویه خواهد بود. به همین جهت در احادیثی که از امیرمؤمنان علی(ع) نقل شده است می خوانیم: ««من کثر مناه کثر عنائه؛ کسی که آرزوهایش زیاد باشد، تعب و رنج او فزونی خواهد یافت». و نیز می فرماید: ««من استعان بالامانی افلس؛ کسی که از آرزوهای دراز کمک بگیرد فقیر و مفلس می شود(و زندگی فقیرانه ای خواهد داشت هر چند ثروتمند باشد)» و آن به این خاطر است که اگر چیزی دست نیافتنی باشد نقد نخواهد بود و اگر چیزی نقد نباشد نمی شود به آن تکیه کرده و روی آن حساب نمود لذا کمک گرفتن از چیزی که هرگز بدست نخواهد آمد موجب فقر خواهد شد و نیز می فرماید: ««الرغبة مفتاح النصب؛ تمایل به دنیا(و آرزوهای دراز) کلید درد و رنج است»!

5 - زندگی ذلت بار

صاحبان آرزوهای دراز نه تنها در رنج و تعب دائم به سر می برند، بلکه ناچارند شخصیت انسانی خود را نیز در هم بشکنند و برای رسیدن به مقصود خیالی در برابر هر کس و ناکس خضوع کنند و دست التماس به سوی این و آن دراز نمایند و به زندگی ذلت بار تن در دهند.

در حدیثی از امیرمؤمنان علی(ع) می خوانیم: ««ذل الرجال فی خيبة الامال؛ خواری مردان در ناکامی آرزوهاست». حال اگر کسی بخواهد هرگز روی ذلت را نبیند باید سعی کند که آرزوهای طولانی و به دور از واقع نداشته باشد، چرا که عمدتاً ناکامی افراد در مورد آرزوهایشان ناشی از غیر واقعی بودن و دور از دسترس بودن آنها است. انسان عاقل همواره برای انجام کارهای خود قبل از آنکه اقدامی از او سر بزند ابتداءً آن را بررسی کرده و توانایی های خویش را نیز در نظر می گیرد و علاوه بر آن از نظرات کارشناسان نیز بهره می گیرد، در نتیجه درصد احتمال موفقیت خویش را بالا می برد و از ناکامی های خویش می کاهد.

6 - محرومیت از نعمتها

همان گونه که در بالا اشاره شد، کسانی که گرفتار آرزوهای دور و درازند و در دریای امانی(آرزوها) غوطه ورنند، غالباً به سراغ صرفه جویی و سخت گیری هر چه بیشتر در استفاده از مواهب حیات و زندگی می روند تا به آرزوهای دور و دراز خود برسند. به همین دلیل نسبت به همه کس حتی خویشتن و زن و فرزند بخیل خواهند بود، همان بخلی که آنها را از بهره گیری از نعمت های الهی محروم می سازد و در عین برخورداری از امکانات فراوان، زندگی فقیرانه ای دارند. در زمان خود افرادی را می بینیم که تحت عنوان ««تأمین آینده»! برای خود و فرزندان، گرفتار طول امل هستند و همین امر آنان را از مواهبی که در اختیار دارند محروم می سازد، البته نباید این مطلب را از نظر دور داشت که مقصود از طول امل آرزوهای دست نیافتنی است و گر نه تدبیر امور آینده و رسیدگی به امر معیشت(به قدر کفایت) از نشانه های کمال فرد محسوب می شود.

7- محروم بودن از درک حقایق

آرزوهای دراز همچون سرابی است که تشنگان را در بیابان زندگی به دنبال خود می کشاند و تشنه تر می سازد، بی آنکه به جایی برسند، این آرزوها چهره واقعیتها را به گونه ای دروغین نشان می دهد و انسان به خاطر آنها درک نمی کند کجاست و به کجا می رود؟ و وظیفه اش در برابر این سرنوشت چیست؟ از همین رو در حدیثی از امیرمؤمنان علی(علیه السلام) آمده است: ««الامانی تعمی عیون البصائر؛ آرزوهای دراز دیدگان بصیرت را نابینا می کند»! کوتاه سخن اینکه: کسی می تواند چهره زیبای حقیقت را آن گونه که هست ببیند و به سرچشمه زلال معرفت برسد که دیده عقل خود را با حجاب آرزوها نپوشاند و در میان ابرهای تیره و تار طول امل قرار نگیرد.

8 - کفران نعمت

بدیهی است آرزوهای دراز، انسان را به آن چه ندارد و شاید هرگز به آن نمی رسد دلbind می سازد، به همین دلیل آنچه را از نعمت های الهی در دست دارد کوچک می شمرد و نسبت به آن بی اعتناست و این کفران نعمت، پیامدهای شومی در دنیا و آخرت برای او دارد. در حدیثی از مولای متقیان امیرمؤمنان علی(ع) می خوانیم: ««تجنبوا المنی فانها تذهب ببهجة نعم الله عندکم، و تلزم استصغارها لدیکم و علی قلة الشکر منکم؛ از آرزوهای دراز بپرهیزید که زیبایی نعمتهای الهی را از نظر شما می برد و آنها را نزد شما

کوچک می کند و به کمی شکر(و کفران نعمت) از سوی شما منتهی می شود!»!